

FORME ȘI PARTICULARITĂȚI ALE ABUZULUI FIZIC SĂVÂRȘIT DE PĂRINȚI ASUPRA COPIILOR

CRISTINA DÂMBOEANU*

ABSTRACT

FORMS AND PARTICULARITIES OF PHYSICAL ABUSE COMMITTED BY PARENTS AGAINST CHILDREN

This article aims at describing the main forms and characteristics of the physical abuse committed by parents against their children in Romania. To this end, we present several case studies carried out during a more ample research conducted by the Institute of Sociology in the framework of the National Research and Development Plan (PN II), the "Ideas" program.

Keywords: physical abuse, violent crimes, victim, risk factors.

1. INTRODUCERE

Maltratarea copiilor în familie nu constituie un fenomen nou și nici nu poate fi asociat cu o anumită perioadă istorică¹. De-a lungul secolelor, copiii au fost uciși, bătuți, abandonați, obligați să muncească – uneori în numele unor practici culturale, alteleori pur și simplu datorită patologiei părinților acestora. Din nefericire, până nu demult, societatea modernă a refuzat să recunoască amploarea și gravitatea acestei probleme sociale. Abia în ultimele patru decenii ale secolului trecut, fenomenul a devenit unul de interes major, atât pentru specialiștii raliați diverselor discipline, cât și pentru publicul larg. Articolul publicat în anul 1962 de Henry Kempe², un medic pediatru american, cu privire la *sindromul copilului bătut*, este cel care a adus pentru prima dată în atenția comunității științifice problematica atât de gravă a abuzului exercitat de părinți asupra copiilor.

* Address correspondence to Cristina Dâmboeanu: Institutul de Sociologie al Academiei Române, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711 București, România, e-mail: cristinadamboeanu@yahoo.com.

¹ David A. Wolfe, *Child Abuse. Implications for Child Development and Psychopathology*, Second Edition, Sage Publications, 1999, p. 2–3.

² C. Henry Kempe, Frederic N. Silverman, Brandt F. Steele, William Droegemueller, Henry K. Silver, *The Battered Child Syndrome*, în *Classic Papers in Child Abuse* (ed. Anne Cohn Donnelly, Kim Oates), Sage Publications, 2000, p. 11–23.

Cercetătorii, în special cei din spațiul academic occidental, au început să dedice numeroase studii identificării factorilor care determină și favorizează producerea acestui fenomen. În pofida unei literaturi foarte bogate în domeniu, evidențele empirice cu privire la etiologia abuzului exercitat în familie asupra minorilor continuă însă să rămână contradictorii³. Absența consensului în ceea ce privește cauzele fenomenului este determinată, în parte, și de lipsa unei perspective unitare în legătură cu ceea ce constituie un act de maltratare. Violența fizică săvârșită asupra copiilor diferă din punctul de vedere al frecvenței, intensității, severității, duratei, contextului situațional în care se manifestă⁴. Astfel, abuzul poate fi comis deliberat și conștient sau, din contră, poate fi săvârșit neintenționat și inconștient; poate fi rezultatul aplicării unor măsuri disciplinare, presupuse a fi constructive sau poate fi consecința atitudinilor negative și ostile ale părinților față de propriii copii; poate constitui un pattern de comportament cronic sau se poate manifesta sub forma unor incidente ocazionale⁵.

2. MODELE EXPLICATIVE ALE ABUZUL FIZIC COMIS DE PĂRINȚI ASUPRA COPIILOR

De-a lungul timpului, au fost elaborate mai multe teorii care își propun să explice etiologia fenomenului de abuz. Unele se focalizează asupra caracteristicilor psihologice ale părinților agresori și ale victimelor acestora, în timp ce altele se concentrează asupra particularităților mediului familial în care se produc asemenea acte de violență.

2.1. ABORDAREA PSIHOLOGICĂ A PROBLEMATICII ABUZULUI SĂVÂRȘIT DE PĂRINȚI ASUPRA COPIILOR

Studiile care au încercat să contureze un profil al personalității părinților abuzatori au arătat că adulții care își maltratează copiii, spre deosebire de cei care nu îi supun pe aceștia unor asemenea tratamente abuzive, prezintă un set distinct de atribute atitudinale, comportamentale, emoționale și cognitive. Astfel, cercetătorii au demonstrat empiric că aceia care și-au asumat rolul de părinte la o vârstă fragedă au dificultăți în căsnicie, suferă de depresie, anxietate, sunt imaturi și

³ National Research Council, *Understanding Child Abuse and Neglect*, Washington, National Academy Press, 1993, p. 107.

⁴ David J. Kolko, *Child Physical Abuse*, în *The APSAC Handbook on Child Maltreatment*, Second Edition (ed. John E.B. Myers, Lucy Berliner, John Briere, C. Terry Hendrix, Carole Jenny, Theresa A. Reid), Sage Publications, 2002, p. 22.

⁵ *Idem*, p. 23.

egocentrice și au o probabilitate mai mare de a adopta răspunsuri agresive față de propriii copii. Acești părinți nu au beneficiat de sprijin și de modele parentale pozitive, copilăria lor a fost una nefericită, uneori traumatizantă, cu episoade de violență familială, alcoolism și sărăcie⁶.

Ca adulți, ei sunt incapabili să facă față nivelurilor de stres și tind să consume în exces alcool și droguri. Absența unei pregătiri adecvate pentru rolul de părinte, cuplată cu deficitele cognitive și percepțiile distorsionate în legătură cu practicile de creștere a copilului, îi determină adeseori pe acești părinți să recurgă la utilizarea violenței în relațiile cu copiii.

2.1.1. Transmisia intergenerațională a abuzului

Una dintre cele mai vechi și mai controversate teme din literatura dedicată maltratării copilului este aceea conform căreia părinții care adoptă diverse practici abuzive de creștere a minorilor au fost ei înșiși educați într-un mediu familial caracterizat de violență.

Se presupune că experiența abuzului în copilărie poate perpetua un ciclu al violenței de-a lungul generațiilor. Explicațiile acestui fenomen sunt multiple. Unele dintre acestea au la bază teoria atașamentului și susțin că adulții care au suferit diverse acte de abuz fizic în copilărie eșuează în a forma relații stabile, adecvate, cu propriii copii, fiind incapabili să își manifeste afecțiunea față de aceștia⁷.

Din perspectiva teoriei învățării sociale, se consideră că acei părinți, care, în copilărie, au experimentat sau au fost martorii modelelor agresive de conduită, învață să utilizeze, la rândul lor, metodele violente pentru a-și disciplina propriii copii⁸. Practicile de creștere a copiilor bazate pe coerciția fizică sunt învățate prin intermediul *pattern*-urilor de pedeapsă și recompensă sau prin observarea și imitarea altora.

Cei mai mulți specialiști sunt însă de părere că majoritatea victimelor maltratării în copilărie nu ajung părinți agresori. O serie de experiențe compensatorii pot juca un rol important în medierea relației dintre abuzul suferit în copilărie și actele de maltratare la care părinții își supun copiii. Dintre aceste experiențe, integrarea în diverse rețele de sprijin social, dezvoltarea unor relații pozitive cu alți adulți în perioada copilăriei și participarea la anumite programe terapeutice par a fi cele mai importante. Afilierea religioasă, experiențele școlare pozitive și relațiile interpersonale fericite pot, de asemenea, atenua transmisia intergenerațională a violenței.

⁶ David A. Wolfe, *op. cit.*, 1999.

⁷ Cathy Spatz Widom, *Does Violence Beget Violence? A Critical Examination of the Literature*, în *Classic Papers in Child Abuse* (ed. Anne Cohn Donnelly, Kim Oates), Sage Publications, 2000, p. 309–351.

⁸ *Idem*, p. 310.

2.1.2. Modele care plasează în centrul explicațiilor atributele biologice și psihologice ale victimei

O parte din studiile de psihologie s-au centrat asupra caracteristicilor copilului abuzat, argumentând că anumite trăsături fizice și comportamentale ale acestuia îl fac mai vulnerabil în fața abuzului. Prematuritatea, greutatea scăzută la naștere, sănătatea precară, handicapul fizic și mental, hiperactivitatea, temperamentul dificil sunt factori care, în opinia unor cercetători⁹, contribuie la declanșarea actelor de violență fizică asupra copilului.

Anumiți autori au arătat că un factor important care predispune minorul la abuz este faptul că părintele agresor nu și-a dorit copilul, fie datorită unei crize temporare în relația cu partenerul de viață, fie pentru că acesta este rezultatul unei sarcini nedorite¹⁰.

De asemenea, cercetările au relevat că acei copii cu temperamente dificile, sau cei care au o atitudine rebelă și un comportament obraznic în relația cu părinții, au o probabilitate mai mare de a fi ținta disciplinei punitive coercitive¹¹.

Conform Organizației Mondiale a Sănătății¹², următoarele atribute ale copilului îl predispun la acte de abuz în familie:

- este nedorit sau nu este pe placul părintelui, din punct de vedere al sexului, înfățișării, temeperamentului;
- prezintă nevoi speciale, precum aceia care, de exemplu, au fost născuți prematur, plâng în mod constant, suferă de dizabilități fizice sau psihice ori de boli cronice;
- are anumite trăsături fizice față de care părintele manifestă respingere;
- are anumite atribute de personalitate sau de temperament percepute de părinte ca problematice, cum ar fi hiperactivitatea sau impulsivitatea;
- are frați sau surori apropiați/te ca vârstă, care necesită atenția părinților.

Cu toate acestea, cei mai mulți specialiști și practicienii din domeniu sunt de părere că, deși comportamentul copiilor, trăsăturile lor fizice, limitele de dezvoltare pot crește potențialul pentru maltratare, copiii nu sunt sub nicio formă responsabili de actele de abuz care se comit asupra lor. Uneori însă, în mod neintenționat, conduita copilului poate juca un rol important în perpetuarea sau escaladarea relațiilor abuzive.

⁹ Conform cu Kevin Brown, *The Nature of Child Abuse and Neglect: An Overview*, în Kevin Brown, Cliff Davies, Peter Stratton (ed.), *Early Prediction and Prevention of Child Abuse*, New York, John Wiley & Sons, 1988, p. 15–30.

¹⁰ Conform cu Jacque Roberts, *Why Are so Families More Vulnerable to Child Abuse?*, în Kevin Brown, Cliff Davies, Peter Stratton (ed.), *op. cit.*, p. 50.

¹¹ M. Rutter, *Psychosocial Resilience and Protective Mechanisms*, în „American Journal of Orthopsychiatry”, 1987, vol. 57, nr. 3, p. 316–331.

¹² World Health Organization, International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect, *Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence*, World Health Organization 2006, p. 15.

2.2. EXPLICAȚIILE SOCIOLOGICE

2.2.1. Teoriile familiei

În opinia majorității sociologilor, abuzul asupra copilului nu trebuie privit ca o deficiență psihologică a părintelui, ci ca produsul unor practici inadecvate de socializare și creștere a acestuia. Conform unuia dintre cei mai renumiți specialiști americani în domeniu, D. Wolfe¹³, fenomenul de maltratare caracterizează acele familii în care unul sau ambii părinți utilizează strategii necorespunzătoare de control și corectare a comportamentului copilului.

În acest context, atenția cercetătorilor s-a oprit asupra identificării stilurilor în care părinții își cresc copiii, argumentând că abuzul apare în cadrul acelor familii care adoptă un stil educativ conflictual (autoritar, critic, intolerant, ostil, restrictiv, perfecționist), care au o rigiditate relațională și o rată crescută de agresivitate¹⁴.

Alte cercetări s-au focalizat asupra interacțiunilor cotidiene dintre părinți și copii. Din această perspectivă, abuzurile sunt presupuse a se produce îndeosebi în cadrul acelor familii caracterizate prin lipsa afecțiunii, a atașamentului și a relațiilor bazate pe încredere. Slaba coeziune între membrii familiei, violența conjugală, în general relațiile conflictuale, ostile, distante, sunt considerate trăsături permanente ale familiilor care își maltratează fizic copiii¹⁵.

2.2.2. Teoriile structurale

Conform acestor teorii, contextul în care se produce abuzul este unul al deprivării sociale și economice, maltratarea copilului fiind descrisă în relație cu sărăcia, izolarea socială, stresul cotidian, inegalitatea economică, șomajul, alcoolismul, violența conjugală etc.¹⁶

Unii autori¹⁷ au arătat că probabilitatea maltratării fizice a copiilor este mai mare în rândul părinților foarte tineri, a celor singuri, neînrușiți biologic (vitregi). Nivelul de educație scăzut distinge, de asemenea, între părinții cu risc ridicat de a se angaja în conduite abuzive față de propriii copii, de cei cu un risc scăzut în acest sens. Studiile au mai evidențiat faptul că părinții agresori tind să aibă un număr mare de copii mici cu vârste apropiate.

În același timp, s-a demonstrat că lipsa armoniei familiale și violența domestică se corelează, în mod semnificativ, cu comportamentul violent al părintelui. Conflictelor maritale pot să apară în contextul certurilor cu privire la

¹³ David A. Wolfe, *op. cit.*, 1999, p. 19.

¹⁴ Conform informațiilor publicate pe site-ul www.salvațicopiii.ro

¹⁵ Patricia Crittenden, *Family and Dyadic Patterns of Functioning in Maltreatment Families*, în Kevin Brown, Cliff Davies, Peter Stratton (ed.), *op. cit.*, p. 161–189.

¹⁶ National Research Council, *op. cit.*, 1993.

¹⁷ J. Milner, W. Murphy, L. Valle, R. Tolliver, *Assessment Issues in Child Abuse Evaluations*, apud Clifford K. Dorne, *An Introduction to Child Maltreatment in the United States: History, Public Policy and Research*, Third Edition, Criminal Justice Press, New York, USA, 2002, p. 59.

creșterea minorului, a metodelor eficiente de disciplină, a rolului și implicării fiecărui părinte în educarea și îngrijirea acestuia. De cele mai multe ori, copilul fie este prins la mijloc, fie poate precipita certurile și conflictele între părinți prin conduita sa.

Pe de altă parte, studiile au evidențiat că există o relație foarte strânsă între abuzul asupra persoanelor în vârstă, abuzul asupra partenerului de viață și abuzul asupra copilului, în sensul că părinții care se lovesc sau care sunt violenți cu rudele lor mai în vârstă sunt mult mai predispuși să abuzeze de copiii lor decât ceilalți.

O altă trăsătură comună a familiilor abuzive este izolarea socială¹⁸. Părinții care își maltratează copiii nu au legături sociale semnificative cu alte rude, cu vecinii, cu prietenii, cu comunitatea în ansamblul său ori cu instituțiile sociale care ar putea să le acorde ajutor¹⁹. Toți acești factori sunt presupuși a juca un rol indirect, dar extrem de important, în formarea și stabilirea unei relații pozitive între părinți și copii.

2.3. MODELELE MULTIDIMENSIONALE DE ANALIZĂ A FENOMENULUI DE ABUZ ASUPRA COPILULUI

În ultimii ani, insatisfacția față de aceste modele unidimensionale s-a accentuat din ce în ce mai mult în rândul cercetătorilor, una din cele mai pertinente critici formulate la adresa acestor teorii fiind aceea referitoare la eșecul lor de a explica excepțiile²⁰. De exemplu, abordările sociologice nu reușesc să explice de ce *nu* toate familiile sărace își maltratează copiii.

Din acest motiv, în studiul problematicii abuzului au fost abandonate concepțiile pure, cercetătorii elaborând modele care încearcă să integreze explicațiile psihologice, culturale, sociale și structurale. Această perspectivă sugerează că maltratarea copilului rezultă dintr-un set complex de variabile corelate, a căror influență poate crește sau, dimpotrivă, descrește, de-a lungul timpului.

Conform acestei abordări, există factori precipitatori și compensatori ai maltratării copilului, la nivelul tuturor aspectelor relevante din viața individului. Presupoziția ce fundamentează această abordare este aceea, potrivit căreia, fenomenul de abuz asupra copiilor se produce atunci când factorii de risc prevalează în fața celor compensatorii. Unii factori pot avea o influență permanentă, în timp ce alții pot fi tranzitorii; unii pot avea un caracter protector într-o anumită combinație sau pot crește potențialul pentru abuz în asociere cu alții.

¹⁸ J. Garbarino, *The Human Ecology of Child Maltreatment: A Conceptual Model for Research*, în „Journal of Marriage and the Family”, 1977, vol. 39, p. 721–735.

¹⁹ J. Krobin, *Sociocultural Factors in Child Maltreatment*, 1994, *apud* David Wolfe, *op. cit.*, p. 53.

²⁰ M. Scannapieco, K. Connell-Carrick, *Understanding Child Maltreatment: An Ecological and Developmental Perspective*, Oxford, Oxford University Press, 2005, p. 26.

3. PARTICULARITĂȚI ALE ABUZULUI FIZIC EXERCITAT DE PĂRINȚI ASUPRA COPIILOR, ÎN ȚARA NOASTRĂ

Pentru a identifica principalele caracteristici ale abuzului fizic comis de părinți asupra copiilor și factorii care contribuie la producerea acestuia, am efectuat un studiu calitativ, pe bază de interviuri realizate cu minori-victime ale maltratării fizice în familie, cu persoane adulte care au fost abuzate în timpul copilăriei, precum și cu părinții care și-au agresat copiii. Cercetarea empirică face parte dintr-un studiu mai amplu, realizat de Institutul de Sociologie, în cadrul Planului Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare PNII, programul Idei.

În continuare, prezint trei din totalul celor cincisprezece studii de caz întreprinse, studii de caz care pun în evidență principalii factori care generează și perpetuează conduita abuzivă a părinților față de propriii copii.

Studiul de caz nr. 1

C.I. (victimă a abuzului fizic, aflată în plasament familial)

(1.1.) *Date de identificare.* Fetița are 13 ani, se află în clasa a VII-a și este originară din Slobozia, jud. Ialomița. Provine dintr-o familie reconstituită, părinții ei divorțând când aceasta avea vârsta de 9 ani. Minora a rămas în custodia mamei, care, în urmă cu cinci ani, a cunoscut un bărbat, alături de care trăiește și în prezent, în concubinaj. Acesta este alcoolic înveterat și are o conduită violentă, maltratându-o în mod frecvent pe fetiță, dar și pe concubină și pe părinții lui. La data interviului, bărbatul nu avea un loc de muncă stabil. Acesta a fost plecat o perioadă de timp în Italia. După revenirea în țară nu și-a căutat de lucru, preferând să muncească cu ziua la diverși oameni din localitate. Mama fetei a lucrat, până nu demult, ca vânzătoare la o alimentară. Și-a pierdut locul de muncă atunci când magazinul s-a desființat.

Înainte de a ajunge în plasament la mătușa din partea tatălui, fetița locuia într-un apartament compus din două camere cu dependințe, împreună cu mama, tatăl vitreg, bunica și unchiul din partea mamei. Minora subliniază faptul că dormea în același pat cu mama și concubinul acesteia, iar atunci când venea în vizită fiul bărbatului, în vârstă de 18 ani, era obligată să doarmă alături de el. Situația materială a familiei era una satisfăcătoare, fetița declarând că bugetul gospodăriei era constituit din salariul mamei, chiria pe care femeia o încasa din închirierea unei garsoniere, alocația minorei și pensia alimentară. În plus, și unchiul său contribuia la plata cheltuielilor de zi cu zi ale familiei.

(1.2.) *Abuzul fizic.* Minora s-a adresat singură Direcției pentru Protecția Copilului în urmă cu câteva luni, datorită agresiunilor fizice și a tentativelor de abuz sexual repetate, la care a fost supusă de concubinul mamei sale, timp de trei ani. Din informațiile furnizate de fetiță, reiese că abuzurile erau comise cu complicitatea mamei, care nu numai că nu a intervenit niciodată pentru a o apăra, ci chiar i-a permis acestuia să îi aplice minorei așa-zisele corecții, ori de câte ori era

cazul. Actele de maltratare fizică se produceau, conform relatărilor fetei, o dată sau de două ori pe lună, cu toate că: „*așa, câteodată, el mai îmi dădea câte una, cică în glumă, da' te durea... la cum are el palma*”. Minora declară că tatăl vitreg o bătea cu țeava, cu stinghia de lemn, cu pumnii, palmele, picioarele, de fiecare dată când se afla sub influența băuturilor alcoolice.

Cu toate că episoadele de violență fizică își lăsau, timp de mai multe zile, amprenta asupra sănătății fetei, aceasta declarând că se simțea amețită, vomita, nu se putea ține pe picioare, avea dureri mari de cap, de spate etc., nu a fost la spital niciodată pentru că, motivează ea, „*știam că îi făceam rău și atunci mă gândeam: de ce să-i fac rău?*” A fugit, în schimb, de mai multe ori de acasă, gășind refugiul fie la mătușa, fie la prietenele sale.

Minora afirmă că a povestit ceea ce i se întâmplă tatălui, mătușii și bunicii sale din partea tatălui, precum și unei colege de clasă. Cu toate că, potrivit celor declarate de fetiță, bunica ei plângea de fiecare dată când o vedea lovită, iar tatăl i-a propus, în urmă cu doi ani, să redeschidă proces pentru reîncredințarea sa, în mod surprinzător, niciunul dintre aceștia nu a anunțat Direcția pentru Protecția Copilului. Fetița le motivează totuși comportamentul, susținând că nimeni nu a crezut că se va ajunge atât de departe. În plus, afirmă aceasta, „*nici eu n-am vrut, mi-era greu să plec de lângă mama, s-o las s-o bată pe ea*”.

Cel mai recent act de agresiune comis asupra sa de concubinel mamei, gest care a și determinat-o să sesizeze autoritățile, susține minora, *a fost cel mai rău*. Episodul a fost provocat de faptul că aceasta nu a respectat interdicția, impusă de mamă, de a se întâlni cu tatăl său natural. Fetița povestește despre bătaia pe care tatăl vitreg i-a aplicat-o fără milă, bătaie urmată de o tentativă de abuz sexual:

N-am reușit să mă mai abțin și am venit acum câteva luni la doamna de aici și i-am spus care sunt problemele. Mama i-a spus lui, el era plecat în Italia, că m-am văzut cu tata și el s-a enervat. Și acum, de Paști, am mers la țară la bunicii din partea tatălui. Mama mi-a interzis să vorbesc cu tata, dar eu mă întâlneam cu el și fără să știe ea. La bunici îmi dădea voie să merg oricând și el, când am venit de la țară, mi-a spus: „A, o să ai tu de-a face cu mine, dar nu acum”. Și în seara aceea mai întâi a bătut-o pe mama, iar joi seara a dat în mine. Era beat, a început să dea cu mâinile, cu picioarele, aveam capul umflat, buza, aici, spartă și el îmi spunea tot timpul să-l pup pe buze, că, dacă-mi trebuie chestia aia, el îmi dă. Și de față cu mama! Și a doua zi, eu i-am spus lui că merg să stau la mătușă, că mătușa are magazin deschis, în bazar. I-am spus că merg să stau în locul ei, pentru că ea are puțină treabă. Dar eu am mers la spital, mi-am făcut radiografii. Certificatul mi l-a scos abia luni. Spitalul era obligat să anunțe Poliția, eu n-am vrut să ajung până acolo, dar s-a ajuns. Și după aia Poliția a mers la mama, să îi spună și să mă lase la mătușă. Nu a vrut, mama mă suna încontinuu, îmi dădea mesaje să mă întorc acasă și nu m-am întors. Nu m-au lăsat domnii polițiști.

Conform celor menționate de aceasta, pentru faptele comise, concubinului mamei i s-a întocmit dosar penal, însă chiar și la data interviului, deci la câteva luni după săvârșirea abuzului, acesta era încă liber, fetița declarând că îi este teamă să nu se întâlnească cu el pe stradă.

(1.3.) *Abuzul sexual.* Minora relatează că aproape seară de seară era ținta tentativelor de abuz sexual din partea tatălui vitreg, care o săruta pe buze, o atingea pe sâni și făcea anumite comentarii degradante. Din nou, mama nu intervenea, în pofida faptului că aceasta țipa și încerca să se apere, ci, din contră, o condamna și o acuza tot pe fetiță, reproșându-i că este *nesuferită*. Trebuie menționat și faptul că nici în fața reprezentanților Direcției pentru Protecția Copilului, mama nu a recunoscut că soțul său a încercat să o agreseze sexual pe minoră.

M-a pupat pe buze, atât. Dar asta aproape seară de seară. Și mai îmi pune mâna pe sâni și de față cu mama, dar mama nu spunea nimic. Eu îl îndepărtam, țipam să mă lase, făceam crize, nu mai suportam și el se supăra pe mine. Și după aia mama începea: „A, ce, nu vezi ce nesuferită ești?”, „De ce-i vorbești așa?” și eu ziceam: „Da ce vrei? Să stau să mă pupe el? Are 40 de ani și ce? Mă pupă el pe mine!?!”. Deci mama îi lua tot timpul lui apărarea. ... Am spus și aici la Direcție, am spus și bunicii, lu' tata, la toată lumea. Și am venit la doamna și i-am spus tot și doamna a rămas fără cuvinte. Mai întâi a vorbit cu mine și pe urmă cu mama. Și ea nu recunoștea că Fănică (tatăl vitreg) se dădea la mine, nu voia să spună.

(1.4.) *Abuzul emoțional.* Așa cum rezultă din declarațiile fetiței, abuzul fizic și tentativele de abuz sexual suferite în familie au fost însoțite și de anumite forme de abuz emoțional. Acestea au fost săvârșite atât de tatăl vitreg, dar mai ales de mamă. Astfel, minora deplânge atitudinea de respingere și lipsa afecțiunii manifestate de mama sa, în care, afirmă ea, nu a găsit niciodată sprijinul de care avea nevoie, atunci când se confrunța cu o anumită problemă. Dovadă este faptul că femeia nu a susținut-o în demersul pe care l-a întreprins, atunci când l-a denunțat pe tatăl său vitreg. De altfel, fetița susține că la mama sa nu a găsit niciodată înțelegere și că, spre deosebire de mama vitregă, care avea răbdarea să discute cu ea ori de câte ori greșea, aceasta recurgea imediat la jigniri, insulte, denigrări ori îi aplica pedepse crude și umilitoare.

Mama vitregă (soția tatălui), dacă e vorba să fac eu vreo prostie sau să fac ceva fără să vreau, îmi vorbește cu frumosul. Eu la mama n-am avut parte de așa ceva. Mama pe mine nu mă scotea din cuvântul „curvă”. Curvă, proastă, nenorocită, du-te adu-mi aia, deci altfel nu putea să vorbească cu mine. Vedeți cum am părul? Mama mi-a băgat foarfeca-n păr. Am stat într-o seară mai mult afară, în fața blocului. Și ea s-a enervat și mi-a băgat foarfeca-n păr.

O altă formă de abuz emoțional, resimțit foarte puternic de minoră, o constituie interdicția, pe care mama i-a impus-o, de a-și vedea tatăl. Cu toate acestea, fetița susține că se întâlnea cu acesta pe ascuns, ori la țară, când mergea la bunici, ori la mătușa sa.

(1.5.) *Neglijarea.* Minora susține că, deși nu a suferit niciodată de foame sau frig, părinții ei cheltuiau cea mai mare parte a veniturilor pe băutură, cafea și țigări. Mai mult, potrivit spuselor fetei, aceștia obișnuiau să ascundă dulciurile și să le mănânce, atunci când minora dormea sau era la școală. În plus, mama și tatăl său

vitreg erau foarte puțin receptivi la rugămințile sale de a-i cumpăra îmbrăcămintea și încălțăminte de care avea nevoie, fetița fiind obligată să apeleze la bunica ei, care vinde haine la o tarabă într-un bazar. Și zilele de naștere, declară în continuare minora, prefera să le serbeze la bunici, datorită comportamentului necorespunzător pe care tatăl vitreg îl adopta față de prietenile sale.

Dezinteresul părinților față de soarta fetei se reflectă și în atitudinea lor de totală indiferență față de situația ei școlară. Minora declară, în acest sens, că se ruga de aceștia să vină la ședințele cu părinții ori să o ajute la teme. Mai mult, părinții, declară fetița, o împiedicau în mod frecvent să își facă lecțiile, trimitând-o la cumpărături sau obligând-o să muncească în gospodărie.

(1.6). *Climatul familial.* Din relatările minorei reiese că atmosfera din familie era una tensionată, datorită conduitei violente a tatălui vitreg, care agresa toți membrii familiei, chiar și animalele de casă. Acesta își maltrata soția (mama fetei) cel puțin o dată pe lună, atât datorită infidelității acesteia, cât și datorită așa-zisului comportament problemă al fetei, învinuind-o pe femeie pentru faptul că nu știe să o educe. Minora declară:

Deci acuma, când a bătut-o, în luna aceea, mama a umplut un prosop de sânge. Dădea cu mâinile, zici că dădea... A văzut-o și la miliție, era vânătă și cei de acolo și-au dat seama că a fost bătută. A avut ochiul vânăt mama, umbla iarna cu ochelari de soare. ... Astă vară, eram eu plecată la țară și mamaia venea duminica la țară și pleca a doua zi, și îmi zice mamaia că „mă-ta a fost alergată pe scări”. „De cine?”, întreb eu. „Păi de Fănică” (că așa îl chema pe el). Zic: „Tu de unde știi?” „Păi n-au venit vecinele și mi-au spus?”... și ea tot nu vroia să plece de acolo.

Nici concubina cu care acesta a trăit în perioada pe care a petrecut-o în Italia și nici propriii părinți nu au scăpat de furia bărbatului. Despre actele de violență la care aceștia au fost supuși minora povestește:

A bătut-o rău, rău de tot, mai rău decât pe mine și pe mama. I-a spart capul și mai multe, nu știu ce i-a făcut, dar el nu se mai poate întoarce în Italia pentru că are interdicție. ... A murit acum trei zile tatăl lui. Cu câteva zile înainte i-a dat cu ușa în față, a încercat s-o bată pe mama lui de-a doua, că mama lui naturală a murit. Bătea și căței, că noi aveam doi căței în casă, dar îi bătea rău, rău de tot. Îi dădea afară pe scară. Toți vecinii îl urăsc, vă dați seama, se auzeau scandalurile de la etajul patru până la parter...

În ceea ce privește comportamentul mamei, fetița susține că aceasta și-a schimbat conduita față de ea, după ce l-a întâlnit pe actualul său concubin. Înainte, arată minora, aceasta era o femeie bună, de casă, preocupată de creșterea, îngrijirea și educarea sa. Niciodată în această perioadă, mama nu a bătut-o, ci din contră s-a purtat tot timpul frumos cu ea și a încercat, în permanență, să îi ofere tot ceea ce avea nevoie.

Înainte făcea curat, de mâncare, mergea tot timpul la muncă, ieșeam cu toții în oraș. Acum nu se mai întâmplă așa ceva. De patru ani s-a schimbat mult de tot. Este foarte influențată de el. Deci, toată lumea, cine o cunoștea, a spus că nu mai e femeia care era.

În ultimii 4–5 ani, aflată sub influența negativă a concubinului, aceasta a început să o trateze în mod abuziv, lovind-o de nenumărate ori cu pumnii, palmele, picioarele. Faptul că nu era cuminte și nu asculta – fuma, avea un cerc de prieteni cu care mama nu era de acord etc. – constituiau principalele motive, pe care, arată minora, femeia le invoca în mod frecvent, pentru a-și justifica comportamentul. Un alt motiv pentru care minora era bătută, atât de mamă, cât și de tatăl vitreg, era faptul că aceasta pleca de acasă, însă fetița recunoaște că proceda în acest mod tocmai pentru a scăpa de climatul conflictual de acasă. În plus, deși apreciază ca firească sancționarea sa din acest punct de vedere, consideră, în mod similar unor apropiați de ai săi, că pedepsele aveau un caracter mult prea aspru:

Am plecat și eu de acasă, am avut și eu vină, dar toată lumea mi-a zis că nu trebuia să mă bată în halul ăsta, trebuia să îmi vorbească cu frumosul. Am plecat o dată, le-am zis să mă lase până la 12, să vină ei după mine la ziua unei fete. Asta s-a întâmplat anul trecut. N-au vrut, le-am închis telefonul și am rămas la sora tatălui, fiindcă fata stătea chiar lângă blocul mătușii. A doua zi mama a sunat-o pe mătușa să vadă dacă sunt acolo. I-a spus că sunt, iar mama i-a zis că nu mă bate când ajung acasă. Și am stat ce am stat, după aceea el a început și mi-a dat cu pumnii în cap de nu mai puteam să dorm, nu știam cum să mai stau.

Minora o condamnă pe mamă nu numai pentru modul în care acesta s-a purtat cu ea, ci și pentru că i-a îngăduit concubinului său să o maltrateze atât de grav. Fetița îi reproșează, în acest sens, faptul că a refuzat să plece din casa bărbatului, dar, în același timp, îi acordă acesteia anumite circumstanțe, fiind de părere că mamei i-a fost teamă de reacția lui. În plus, minora recunoaște că aceasta a avut totuși unele tentative de a-l părăsi, tentative eșuate, deoarece bărbatul venea după ea de fiecare dată. Adversitatea fetei împotriva mamei este alimentată și de conduita imorală a acesteia, care, menționează minora, a trăit în concubinaj cu mai mulți bărbați:

A plecat la Alba-Iulia cu altcineva. S-a dus concubinul după ea, a adus-o înapoi acasă. După aceea a încercat să stea cu un țigan. Eu ce educație să iau, dacă ea stă cu tot felul de bărbați? Mi-a dat educație când eram mai mică, dar acum am văzut și eu cu ochii mei. Acum am învățat de la mama să umblu cu mai mulți bărbați...

(1.7.) *Situația actuală.* Fetița se află în plasament la mătușa sa, care mai are patru copii – două fetițe și doi băieți, cu vârste cuprinse între 3 și 7 ani, cu care minora afirmă că se înțelege foarte bine. Declară că nu a putut fi încredințată tatălui său natural, deoarece acesta nu îndeplinea criteriile legale (de exemplu, nu avea locuința finalizată). Cu toate acestea, bărbatul, care își are domiciliul în alt județ, o sună seară de seară, pentru a sta de vorbă cu ea. Cu mama ei se întâlnește doar la școală, de teamă ca aceasta sau concubinul ei să nu se răzbune pe ea. Minora afirmă că dorește să continue școala, să urmeze liceul, să stea lângă tatăl său și să aibă un program bine stabilit, pe care să îl respecte cu strictețe.

Studiul de caz nr. 2

M.T. (deținut la penitenciarul Mărgineni)

(2.1) *Date de identificare.* Bărbatul are 22 de ani, a absolvit 8 clase și este originar dintr-un sat de lângă Mangalia, județul Constanța. În prezent, se află la penitenciarul Mărgineni, unde execută o pedeapsă privativă de libertate, pentru că și-a omorât tatăl. Se caracterizează ca fiind sincer și bun la suflet, dar, uneori, prea nervos și impulsiv. Nu își amintește să fi avut vreun moment fericit în viață, apreciind că atât copilăria, cât și adolescența sa au fost marcate de numeroase evenimente triste, chiar traumatizante.

Mama l-a părăsit când acesta avea vârsta de 7 ani. A plecat în Italia și nu s-a mai întors în țară decât o singură dată, la procesul penal al tânărului. Mai are două surori, ambele absolvente de școală generală, una în vârstă de 28 de ani și una în vârstă de 19 ani, cu care susține că s-a înțeles destul de bine.

Dacă ar fi trăit, tatăl său ar fi împlinit 60 de ani. Acesta a muncit o perioadă în Israel, iar după ce a revenit în țară a lucrat în diverse locuri, ca zidar, mecanic, meseriaș etc. Mama, în vârstă de 51 de ani, a fost și este și în continuare casnică. După plecarea ei în străinătate, tatăl a început să trăiască în concubinaj cu o soră de acesteia (mătușa tânărului interviuat).

(2.2.) *Climatul familial.* Bărbatul descrie atmosfera familială ca fiind una conflictuală, cu certuri frecvente între părinți, și episoade de violență domestică, soldate adeseori cu fuga de acasă a mamei și a copiilor. În plus, agresiunile fizice repetate, săvârșite de tată asupra mamei, au determinat-o pe femeie să formuleze mai multe plângeri penale la poliție. Întrucât autoritățile nu au luat nicio măsură, aceasta a hotărât să-și părăsească soțul. De asemenea, tot datorită comportamentului tatălui, de această dată datorită tentativelor sale de abuz sexual, sora cea mare a tânărului interviuat a preferat să se căsătorească la vârsta de 13 ani și să abandoneze căminul familial.

Mama se certa mereu cu tata, lua și bătaie, și a mers de mai multe ori la poliție și la procuror, dar i-au spus că nu pot face nimic, deși ne bătea rău de tot. Ziceau că până nu e moarte de om nu pot face nimic. Și-i blestema mama, că zicea că trebuie să moară cineva ca să se schimbe situația... dar nu a mai suportat și a plecat. Ne-a lăsat.

Inculpatul menționează că această conduită agresivă a tatălui era potențată de nivelul ridicat al consumului de alcool. De altfel, datorită problemelor cu băutura, bărbatul a fost implicat în mod frecvent în diverse scandaluri cu vecinii, fiind nevoit chiar să plătească mai multe amenzi pentru tulburarea ordinii publice și pentru distrugere.

(2.3.) *Neglijarea.* Din relatările celui interviuat reiese faptul că, după plecarea mamei în afara granițelor țării, tatăl l-a renegat și l-a alungat de acasă. Acesta povestește cu tristețe că a crescut singur, fără ca cineva să îi poarte de grijă sau să se intereseze de soarta lui. Locuia în poduri, iar pentru a supraviețui, fura de acasă, ori din alte locuințe mâncare, haine, păături etc.

După ce a plecat mama, îmi făcusem bordei în pod și furam de prin casă, când nu era nimeni, pături, plăpumi și alte haine ca să îmi fac un culcuș în pod ... Și iarna când ninge înghețam acolo de frig și mă și acoperea uneori zăpada. Am dus-o greu, de aceea am și atâtea riduri pe față la vârsta asta, din cauza vântului și a frigului pe care le-am suportat prin poduri... Dacă povestesc cuiva nu mă crede ... Furam și mâncare din casă când erau plecați, din beci. Când mă prindea mătușă-mea mă blestema, dar nu avea ce face. Mie nici nu-mi păsa, trebuia să trăiesc cumva. După aceea m-a prins taică-meu și am fugit de acasă. Am găsit un alt pod. În sat erau mai multe case vechi, părăsite și stăteau prin podurile lor. Furam mâncare, eu nu mă ascund, nu mi-e rușine, din beciuri de la oameni. Furam ce găseam cârnați, comporturi, conserve, legume, vin, murături, mai furam și găini, de pe la vecini. Mai strigau după mine dar nu m-au reclamat la poliție. Strigam și eu după ei, ce să fac, de unde să iau mâncare dacă nu-mi dă nimeni. Și singur îmi purtam de grijă, îmi făceam mâncare, îmi spălam. Furam apă și săpun când nu era nimeni acasă și îmi întindeam hainele în pod. Se uscau repede, că era mereu vânt acolo. Vai de mine, ce viață am dus! Mergeam dintr-un pod în altul. Apoi, când m-au fugărit mătușile și taică-meu, am stat un timp în spatele blocului. M-a găsit doamna dirigintă și m-a luat la ea acasă. M-a îngrijit, mi-a dat să mănânc. Am stat la ea până am terminat clasa a VIII-a.

(2.4). *Abuzul fizic.* Tânărul declară că tatăl său obișnuia să îl maltrateze încă de la vârste foarte fragede. Abuzul fizic lua forme variate – de la pedepse foarte brutale la bătăi cumplite, aplicate cu bățul, bâta, lanțul etc. Bărbatul povestește că actele de violență comise de tată asupra sa erau nejustificate – acesta îl agresa pentru că pur și simplu nu îl plăcea:

Când eram mai mic, până să plece mama în Italia, tata mă puneă cu genunchii pe grăunțe, mă lega cu lanțurile, de un copac, mă ținea în beci, mă bătea cu bățul, cu leațul, cu bâta, ... nu-mi dădea de mâncare, mă lăsa singur în casă, mă uda iarna și mă dădea afară. Pentru orice mă bătea. Nu știu, mă bătea fără motiv, așa, că nu mă plăcea el pe mine – că de ce stau pe acolo, că de ce i-am luat mâncarea, că de ce am lăsat acolo urme, că de ce am mers în grădină, și alte de astea....

Inculpatul declară, în continuare, că, în pofida faptului că majoritatea localnicilor cunoșteau situația sa, nimeni nu a intervenit și nu a sesizat instituțiile abilitate, pentru că:

... nimeni nu se băga în familia altuia. Vecinii nu intrau peste tata, că se temeau de el, să nu sară și la ei, mai ales că îi mai înjura și îi amenința și pe ei, că-i bate, că le dă foc la casă, dacă se bagă. Și atunci fiecare își vedea de necazul lui. Doamna de religie a văzut odată că mă feresc de ea, să nu pună mâna pe spatele meu. Când a văzut ce aveam, a chemat poliția și pe taică-meu la școală. Tata a fost amendat și, când am ajuns acasă, mi-a aplicat a doua lecție, așa să mă învăț minte să nu mai chem poliția și să-l fac de rușine. Să nu mai dea el bani la alții, că nu are atâția bani să dea de pomană la poliție, pentru că eu stau și mă plâng.

Tratamentul abuziv, la care a fost supus de către tată, a avut consecințe dintre cele mai grave, bărbatul ajungând chiar să își omoare propriul părinte.

De câte ori mă bătea taică-meu, de atâtea ori îmi doream să-l omor, dar nu puteam, că eram mic. Încă de atunci îmi ziceam că am să cresc și tot am să îl omor. Și așa s-a și întâmplat. I-am spus să nu mai dea în mine, să vorbească frumos cu mine, să nu mă mai înjure și nu m-a ascultat. Și nici eu nu am mai știut de mine și am dat în el până l-am omorât. Acum îmi pare rău, am coșmaruri, îl visez pe mort...

(2.5.) *Abuzul emoțional.* Referindu-se la relațiile cu tatăl, tânărul declară că acesta nu doar îl bătea, ci îl și certa în mod frecvent, îl înjura și îl alunga de acasă. Mai mult, tatăl îl obliga să fure păsări din curțile vecinilor, să le vândă și să îi aducă bani pentru băutură. Deținutul este de părere că nu numai tatăl, ci nimeni din familie nu l-a iubit, că toți au adoptat o atitudine indiferentă față de el, nefiind preocupați de creșterea, îngrijirea și educația sa:

D: Singur îmi făcea rost de hrană, făceam temele la lampă, în pod. Rechizitele mi le dădeau unii oameni din sat, profesoarele de la școală. Niciodată nu m-am simțit ocrotit în familie, pentru că nimeni nu s-a interesat de mine. Nici mama, nici tata, nici surorile mele, nimeni. Toți s-au gândit numai la ei, eu nu contam. I: Cum vi se pare familia dvs., comparativ cu alte familii? D: Foarte rea, aia nu era familie. Și alții o duceau greu dar stăteau împreună, se înțelegeau până la urmă. La noi nu a fost așa, am avut o copilărie traumatizantă.

De altfel, bărbatul susține că pentru el, grupul de prieteni reprezenta adevărata lui familie:

D: Aveam 2-3 prieteni mai buni, cam de aceeași vârstă cu mine. Mai tot timpul stăteam cu ei. Uneori jucam fotbal, tenis, mergeam pe câmp, pe la ei pe acasă, pe la vaci, pe unde mai aveau ei treabă. Ne înțelegeam bine, mama lor ne dădea pachet cu mâncare la toți, nu făcea deosebire că nu eram copilul ei. I: Cât de important pentru dvs. a fost să aveți un grup de prieteni? D: Foarte important, au fost ca o familie pentru mine. Mi-a fost greu toată copilăria, dar au mai fost oameni care m-au ajutat cum au putut și ei...

Studiul de caz nr. 3

V. P. (deținută aflată la penitenciarul de femei Târgșor)

(3.1.) *Date de identificare.* Femeia are 21 de ani, a absolvit doar 6 clase și provine dintr-o localitate rurală din județul Gorj. Mai are un frate vitreg, în vârstă de 32 de ani, cu care declară că deși nu are o relație foarte apropiată, se înțelege destul de bine. Acesta lucrează în domeniul instalațiilor, este căsătorit și are doi copii – de 12, respectiv 14 ani. Tatăl său a murit în urmă cu 3 ani, la vârsta de 58 de ani.

Femeia se află de un an și patru luni la penitenciar, unde are de ispășit o pedeapsă de 25 de ani, pentru că și-a omorât fetița în vârstă de doar două săptămâni. În rechizitoriu, se menționează faptul că inculpata și-a agresat în mod repetat fiica cu palma peste cap și corp, în urma loviturilor primite aceasta rămânând parțial paralizată. Episoadele de violență au continuat și în zilele

următoare, iar în final au culminat cu strangularea acesteia. În document se arată că femeia a acționat în scopul uciderii copilului, pe care îl vedea ca o piedică în relația sa cu concubinul.

În cadrul interviului, inculpata nu a recunoscut că și-a ucis fata în mod voit. Povestește că i-a pus acesteia o pernă peste față pentru că plângea în mod neconținut, iar femeia nu se putea odihni din această cauză. Atunci când s-a trezit din somn, fetița era deja moartă prin asfixiere. Gestul său îl pune pe seama oboselii și a stresului din ziua respectivă.

Și într-o noapte, în luna aprilie, fetița era foarte agitată, nu prea mânca, plângea continuu. Eu eram singură acasă, soțul era plecat la muncă. I-am dat să mănânce, am făcut tot ce trebuia, am pus-o în pătuț, dar ea tot continua să plângă. Și nu știu ce mi-a venit și i-am pus perna pe față și m-am pus în pat. Eram obosită, m-a luat somnul și, când m-am trezit, era asfixiată. Pentru asta sunt aici.

(3.2.). *Date despre familia de origine.* Tânăra provine dintr-o familie dezorganizată, părinții ei despărțindu-se când aceasta avea doar 6 luni. Mama i-a părăsit, pentru că soțul său (tatăl inculpatei), supărat din cauza infidelității femeii, a maltrat-o fizic foarte grav. În urma loviturilor primite, aceasta a fost nevoită să rămână internată în spital două săptămâni, pentru a se reface. Până la vârsta de 13 ani, inculpata a crescut alături de tată și de bunica din partea tatălui. După ce a împlinit această vârstă, deținuta povestește că s-a reîntâlnit cu mama și, în pofida zvonurilor care circulau în comunitate referitoare la aceasta, precum că este alcoolică și că se prostituează, a hotărât să locuiască împreună cu ea. Ulterior a regretat decizia, recunoscând că tatăl a avut, în mai mare măsură, grijă de ea. Acesta, susține femeia, a depus toate eforturile pentru a o încuraja să meargă la școală și să își finalizeze studiile. Mama, în schimb, o agresa, îi vorbea urât și nu se implica deloc în creșterea și educația sa. Conform celor declarate de interviuată, aceasta prefera să își petreacă timpul cu vecinele sale, distrându-se și consumând alcool. De nenumărate ori, femeia venea beată acasă și își revărsa furia asupra inculpatei, lovind-o cu pumnii și picioarele. În plus, pentru că nu avea posibilități să o întrețină, mama a obligat-o să abandoneze școala, pentru a o trimite să muncească. Din relatările deținutei reiese inclusiv faptul că, nu o dată, mama a îndemnat-o chiar să se prostitueze, pentru a face rost de bani:

Îmi zicea să mă duc să fac rost de bani încontinuu, până ajunsese să mă trimită la discotecă să produc bani și chiar mă lua cu forța să fac rost de bani. Și vedea că nu aduc nimic, nu fac nimic, începea să zică: „Ce? Numai eu fac, numai eu umblu, numai eu!”. Și ea toți banii pe care îi aducea îi dădea pe băutura și pe datorii. Ajunsese chiar, într-un timp, să-și ascundă banii de mine.

Datorită relexor tratamentelor la care mama a supus-o, după doi ani de locuit împreună cu aceasta, tânăra s-a reîntors la tatăl său, un tată bun, care îi ierta orice greșeală și alături de care se simțea ocrotită și iubită.

(3.3.) *Date despre familia personală.* Înainte de a fi arestată, tânăra trăia, de doi ani de zile, în concubinaj cu un bărbat, alături de care avea două fete – una în vârstă de 3 ani și victima, în vârstă de doar câteva săptămâni. Concubinul, în etate de 32 de ani, nu avea un serviciu stabil, lucrând cu ziua pe la oamenii din sat. Cu toate că în dosarul deținutei se menționează că aceasta avea relații tensionate cu concubinul său, care a refuzat să recunoască paternitatea ambelor fete, la interviu aceasta a declarat că se înțelegea foarte bine cu respectivul bărbat, că niciodată nu existat în familia lor certuri sau episoade de violență domestică. De asemenea, femeia susține că, deși nu și-a lovit nici măcar o dată copiii (declarație contradictorie cu informațiile prezentate în rechizitoriu), recunoaște că mai țipa la ei și îi mai lăsa în grija vecinelor, atunci când concubinul era plecat la muncă, iar ea era nevoită să meargă la cumpărături.

(3.4.) *Situația actuală.* Femeia declară că, după ce a fost arestată, concubinul său a părăsit-o. În prezent nu este vizitată de nimeni. Atunci când era deținută la penitenciarele localizate în județele din apropierea domiciliului acesteia, a fost vizitată, mai rar, de mamă. Fetița cea mare a fost dată în plasament la un asistent maternal din Târgul Cărbunești. Tatăl său (concubinul deținutei) a refuzat să o crească, argumentând că nu are posibilități financiare și că nici situația sa familială nu îi permite acest lucru. În acest sens, conform relatărilor inculpatei, bărbatul a invocat faptul că locuiește împreună cu frații săi, care consumă în mod frecvent alcool, se ceartă și provoacă scandaluri. Însă din datele existente în rechizitoriu reiese că adevăratul motiv pentru care bărbatul nu a dorit să îi fie încredințată minora este acela că nu recunoaște paternitatea fetei. Cu toate că tânăra afirmă că resimte foarte mult lipsa copilului său, de când este deținută în penitenciar, nu a mai luat legătura cu fetița, pentru că, susține ea, nu a știut la cine să apeleze ca să o ajute în acest sens.

4. CONCLUZII

Studiile de caz prezentate anterior, deși prea puține ca număr pentru a permite formularea unor concluzii definitive, reușesc să contureze, parțial, imaginea referitoare la ansamblul factorilor care determină sau favorizează abuzul fizic. Astfel, în mod similar rezultatelor studiilor realizate pe plan internațional, s-a putut constata că maltratarea copiilor se produce cu precădere în familiile reconstituite sau în cele în care părinții trăiesc în concubinaj.

Interesant de menționat este și faptul că, potrivit relatărilor subiecților intervievați, părinții naturali și-au schimbat atitudinea și comportamentul față de ei, o dată ce i-au cunoscut pe noii lor parteneri de viață. Dacă, până la acel moment, aceștia erau preocupați de bunăstarea copiilor lor, ulterior au început să le aplice acestora diverse forme de rele tratamente. Cazul tipic este acela al mamei fetei din Slobozia, care, fiind bătută de concubinul său, ajunge la rândul ei să își bată și să își respingă afectiv copilul.

De asemenea, în concordanță cu informațiile oferite de cei intervievați, părinții care le aplică propriilor copii asemenea corecții dure au un nivel de

educație scăzut și un statut ocupațional redus. Aceștia nu au o profesie de bază și, în consecință, nici un loc de muncă stabil. Condițiile socio-economice în care trăiesc sunt mediocre, locuința fiind prea mică pentru dimensiunile familiei ori nedotată corespunzător.

Uneori, mama nu și-a dorit copilul sau tatăl nu recunoaște paternitatea acestuia, datorită conduitei imorale și infidelității conjugale a soției sale. În această situație, în care s-a aflat și deținuta intervievată la Penitenciarul Târgșor, minorul este perceput ca un obstacol în relația dintre partenerii de viață. În plus, acești părinți au avut o copilărie dificilă, fiind, la rândul lor, victime ale rețelilor tratamente, fapt care a rămas impregnat în *pattern*-urile lor cognitive.

În alte cazuri, copilul este folosit ca mijloc de răzbunare, atunci când există conflicte deschise între cei doi soți. În cazul în care aceștia ajung la divorț, minorului îi este interzis, de către părintele în îngrijirea căruia acesta rămâne, să mențină relația cu celălalt părinte. De exemplu, fetița intervievată la Slobozia a fost obligată de mamă să nu își mai vadă tatăl natural și chiar a fost bătută aprig de concubinul femeii, pentru că a nesocotit interdicția impusă de aceasta.

Rezultatele studiului au demonstrat, în același timp că, în familiile în care copiii sunt maltratați fizic, agresorul, de cele mai multe ori tatăl, abuzează și de alți membri ai familiei, în timp ce mama tolerează acest comportament. Se poate vorbi așadar despre o complicitate a părinților, în condițiile în care unul dintre aceștia îngăduie, direct sau indirect, prin tăcere și lipsă de reacție, tratamentul abuziv pe care celălalt îl aplică propriilor copii.

O altă concluzie a studiului este aceea referitoare la faptul că, în majoritatea cazurilor, minorii cad victime mai multor forme de violență. Așa cum reiese din studiile de caz prezentate anterior, abuzul fizic este însoțit nu doar de anumite forme de abuz emoțional și neglijare, ci chiar de unele tentative de molestare sexuală. Astfel, în aceste familii, părinții nu doar își bat în mod frecvent copiii, dar îi și jignesc, îi batjocoresc, îi ironizează și îi umilesc, inclusiv prin intermediul unor acte subsumate violenței de natură sexuală – atingeri neplăcute, săruturi, comentarii degradante etc.

Mediul familial al copilului-victimă a abuzului este, în cele mai multe situații, unul dominat de conflicte și relații tensionate între membrii acestuia. Episoadele de violență fizică se produc, în marea lor majoritate, pe fondul consumului exagerat de alcool. Tot datorită alcoolului, dar nu numai, părinții prezintă anumite carențe afective, tratându-și copiii cu indiferență și răceală. Aceștia nu comunică și nu interacționează suficient cu minorii, nu acordă atenție corespunzătoare nevoilor, dorințelor, intereselor lor și nu manifestă sentimente pozitive față de ei. Mai mult, aceștia nu au disponibilitatea de a-și ajuta copiii. Din contră, minorii sunt puși în situația de a-și ajuta părinții, inclusiv prin participarea lor la diverse activități lucrative, aducătoare de venit.

Nu în ultimul rând, un factor esențial, care contribuie la victimizarea repetată a copiilor în familie, îl constituie lipsa de reacție a comunității, care, deși cunoaște situația dificilă a minorilor, preferă să nu se implice. Astfel, aceasta nu doar refuză să sesizeze autoritățile, dar nu întreprinde nicio măsură prin care ar putea să îi sancționeze, informal, pe acești părinți, care își abuzează în mod frecvent copiii.

